

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/33/2022
Identifikačné číslo spisu:	4217200351
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4217200351.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 53 255 739, proti žalovaným 1/ V. R., narodenému X. V. XXXX, N., B. Ž. XXX/X, 2/ F. R., narodenej XX. W. XXXX, N., B. Ž. XXX/X, o zaplatenie 9.520,06 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 15Csp/9/2017, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. júla 2021 sp. zn. 5CoCsp/40/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 28. júla 2021, sp. zn. 5CoCsp/40/2020, a rozsudok Okresného súdu Komárno z 3. júna 2020, č. k. 15Csp/9/2017-131, z r u š u j e a v e c v r a c i a okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 3. júna 2020 č. k. 15Csp/9/2017-131 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia sumy 9.520,06 eura s príslušenstvom titulom Zmluvy o úvere č. XXXXX-XXXXXXXX/XXXX (ďalej len „zmluva o úvere“). Medzi stranami nebolo sporné uzavretie zmluvy o úvere zo dňa 11. mája 2007, na základe ktorej právny predchodca žalobkyne poskytol žalovaným úver vo výške 16.595,96 eura. Na zabezpečenie pohľadávky zo zmluvy o úvere bola dňa 11. mája 2007 uzavretá zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľnosť č. ZN-Sp/007/130/2007, v ktorej právny predchodca žalobkyne vystupoval ako záložný veriteľ a žalovaní ako záložcovia. Keďže žalovaní opakovane porušovali zmluvné a obchodné podmienky, vyhlásil právny predchodca žalobkyne dňa 15. októbra 2014 predčasnú splatnosť úveru. Keďže nedošlo k dohode, dňa 30. mája 2015 pristúpila žalobkyňa k výkonu záložného práva formou predaja prostredníctvom dobrovoľnej dražby, ktorej vykonaním bola poverená Aukčná spoločnosť, s.r.o. Založená nehnuteľnosť v čase rozhodovania súdu prvej inštancie vydražená nebola. Dlžná suma vyčíslená ku dňu zosplatnenia úveru dňa 15. januára 2014 je v celkovej výške 11.479,44 eura. Istina úveru ku dňu podania žaloby predstavuje sumu 9.520,06 eura a je naďalej úročená zmluvným úrokom 6,7 % ročne a úrokom z omeškania vo výške 8,25 % ročne od 16. januára 2014 do zaplatenia. Z predloženého prehľadu splátok a úhrad mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaný uhradil poslednú splátku dňa 15. februára 2013, ďalšie splátky splatné dňa 15. marca 2013 až 15. júla 2013

neuhradil a na základe toho žalobkyňa vyhlásila okamžitú splatnosť úveru.

1.1. V odôvodnení predmetného rozhodnutia súd prvej inštancie vychádzal z ustanovení § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách, § 1 ods. 2, § 2 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, § 565, § 53 ods. 9, § 100 ods. 1, § 103, § 54a zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka a § 497 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy, pričom dospel k záveru, že právo uplatnené žalobkyňou je premŕčaným právom zo spotrebiteľskej zmluvy. Vzhľadom na vykonané dokazovanie mal súd prvej inštancie za preukázané, že zmluva o úvere bola uzatvorená platne, žalobkyňa preukázala aj platnosť postúpenia pohľadávky, avšak mal tiež za preukázané, že posledná debetná operácia na bežnom účte žalovaného bola vykonaná dňa 15. februára 2013, posledná splátka pre ktorej neuhradenie sa stal celý úver splatným bola zročná dňa 15. júla 2013 a teda premŕčacia doba v zmysle § 103 Občianskeho zákonníka začína plynúť odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, t. j. 16. júla 2013 a uplynula uplynutím trojročnej premŕčacej doby, teda dňom 16. júla 2016. Keďže žalobkyňa podala žalobu na Okresnom súde dňa 12. januára 2017, dospel súd prvej inštancie k záveru, že predmetný nárok bol uplatnený až po uplynutí premŕčacej doby a teda bol premŕčaný. Vzhľadom na vznesenú námietku premŕčania, súd prvej inštancie žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol okresný súd v zmysle § 255 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej v texte „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. júla 2021, sp. zn. 5CoCsp/40/2020, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny.

2.1. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že uplatnený nárok je premŕčaný a rozhodnutie súdu prvej inštancie preto ako vecne správne (§ 387 ods. 1, 2 CSP) potvrdil, pričom si osvojil dôvody napadnutého rozhodnutia a v celom rozsahu naň poukázal. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že z oznámenia o zosplatení úveru zo dňa 10. januára 2014 vyplýva, že žalobkyňa vyhlásila celú jej pohľadávku za splatnú dňom 15. januára 2014, bez konkrétneho špecifikovania splátky (za aký mesiac), kvôli nezaplateniu ktorej bola celá pohľadávka žalobkyne vyhlásená za splatnú. Odvolací súd vychádzal z výpovede právneho zástupcu žalobkyne, resp. jej substitúta na pojednávaní pred prvoinstančným súdom, kde tento uviedol, že k vyhláseniu okamžitej splatnosti pohľadávky žalobkyne došlo na základe neuhradenej splátky od 16. júna 2013 až 15. júla 2013 a nasledujúcich splátok. Odvolací súd dospel k záveru, že akceptovaním takejto výpovede právneho zástupcu žalobkyne na predmetnom pojednávaní súd prvej inštancie správne vyhodnotil, že splátkou pre ktorej nezaplatenie došlo k vyhláseniu okamžitej splatnosti úveru bola splátka splatná dňa 15. júla 2013, pričom nasledujúci deň po jej zročnosti, t. j. 16. júla 2013 aj následne správne určil za deň plynutia všeobecnej premŕčacej doby s koncom jej uplynutia dňa 16. júla 2016.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP pre porušenie práva na spravodlivý proces a podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP pre nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala, že súdy nižších inštancií sa nevysporiadali so všetkými relevantnými skutočnosťami pre rozhodnutie vo veci samej, preto je odôvodnenie ich rozhodnutí nepreskúmateľné. Podľa žalobkyne výklad ustanovenia § 103 OZ, aký vo veci uviedli okresný a rovnako tak aj krajský súd v praxi znamená, že niektoré splátky splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti neboli v prejednávacom prípade premŕčané (napr. splátka splatná dňa 15. januára 2014) - s čím sa však vo veci konajúce súdy ničím nevysporiadali a žalobu zamietli pre premŕčanie ako celok, napriek nepremŕčaniu minimálne tejto splátky úveru - avšak zostatok dlhu (splátky úveru splatné od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti, t. j. od 15. februára 2014 do 15. januára 2020) by už v ten istý moment bol premŕčaný, nakoľko by plynutie premŕčacej doby splátok splatných od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru bolo posunuté o niekoľko mesiacov pozadu, t. j. splátka úveru splatná pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti (15. januára 2014) by sa premŕčala neskôr, ako posledná splátka úveru (15. januára 2020), čo považuje žalobkyňa za absurdné. Zároveň tiež z odôvodnenia súdu prvej inštancie a rovnako tak ani odvolacieho súdu nie je zrejmé, ako mohol podľa ich názoru právny predchodca žalobkyne vyhlásiť podaním zo dňa 16. januára 2014 mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 15. júla 2013 - keď zákonodarec takýto postup priamo vylúčil v ustanovení § 565 občianskeho zákonníka, ktoré síce súdy vo svojich rozhodnutiach citovali, no

vôbec neaplikovali.

3.2. Danosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP videla dovolateľka v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a to výkladu ustanovenia § 53 ods. 9 zák. č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) v spojení s § 103 OZ a § 565 OZ v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ a nadväznej právnej otázky: „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 OZ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 OZ v spojení s § 53 ods. 9 OZ splátka, ktorá v súlade s § 565 OZ veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva alebo iná splátka?“. Argumentovala, že každá zo splátok predstavuje samostatné plnenie a preto pre každú z nich plynie trojročná premĺčacia doba podľa ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka samostatne. Občiansky zákonník ďalej v ustanovení § 565 umožňuje, aby sa veriteľ s dlžníkom dohodli, že ak sa nesplní niektorá splátka, môže veriteľ uplatniť právo na zosplatenie celého dlhu (tzv. strata výhody splátok). Veriteľ v takomto prípade môže žiadať o zaplatenie celého dlhu, avšak toto svoje právo môže uplatniť len do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky, v opačnom prípade toto právo zaniká. Ak toto právo veriteľ uplatní, trojročná premĺčacia doba, pokiaľ ide o celý zostávajúci dlh, začína plynúť odo dňa splátky, pri nesplnení ktorej došlo k vyhláseniu splatnosti celého dlhu. Ak však veriteľ toto právo nevyužije a ďalšia splátka sa stane splatnou po tomto právo zaniká a vzniká mu až v prípade, ak dlžník nezaplatí ani túto ďalšiu splátku dlhu. V posudzovanom prípade bolo preukázané, že žalovaní boli v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru v omeškaní s plnením splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace (ako to vyžaduje ustanovenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

3.3. Keďže však právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšej nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť podaním z 16. januára 2014 v posudzovanom prípade vyhlásená pre nesplnenie inej splátky než splátky, ktorá vyhlásením mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t. j. v danom prípade splátky splatnej dňa 15. januára 2014. Pre všetky splátky, ktoré vyhlásením mimoriadnej splatnosti predchádzali tak v súlade s ustanovením § 103 občianskeho zákonníka plyní samostatná trojročná premĺčacia doba. Pre splátky splatné po vyhlásení mimoriadnej splatnosti plyní premĺčacia doba od splatnosti splátky pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru (t. j. splátky splatnej dňa 15. januára 2014). Z uvedeného dôvodu žalobkyňa považuje za nesprávny súdny výklad druhej vety ustanovenia § 103 občianskeho zákonníka tak, ako ho uviedol v odôvodnení napadnutého rozhodnutia súd prvej inštancie, a v zmysle ktorého za „nesplnenú splátku“ je potrebné považovať splátku zo dňa 15. júla 2013, s ktorou sa dostali dlžníci do omeškania, nakoľko z ustanovenia § 565 OZ je zrejmé, že nesplnenou splátkou, pre ktorú mohol veriteľ vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru je možné považovať výlučne splátku, ktorá bezprostredne predchádzala tomuto úkonu (t. j. splátku úveru splatnú 15. januára 2014) za súčasného rešpektovania ustanovenia § 53 ods. 9 OZ - t. j. trojmesačnému omeškaniu s plnením splátok a upozorneniu spotrebiteľov na možnosť uplatnenia tohto práva.

4. Žalovaní sa k dovolaniu nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Dovolaťka v podanom dovolaní uplatnila dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety § 103 občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 občianskeho zákonníka, veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premĺčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premĺčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pritom k záveru, že uvedená právna otázka nebola v čase rozhodnutia súdov nižších inštancií v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namietala.

13. V súdnej veci dospeli súdy k záveru, že mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená k 15. januáru 2014 pre nezaplatenú splátku splatnú dňa 15. júla 2013. Podľa názoru súdu trojročná premĺčacia doba začala plynúť od zročnosti tejto splátky, teda od 16. júla 2013 a uplynula 16. júla 2016. Žaloba bola podaná až dňa 12. januára 2017 a teda pohľadávka je premĺčaná. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie v plnom rozsahu stotožnil, pričom vychádzal z výpovede právneho zástupcu žalobkyne na pojednávaní, že k vyhláseniu okamžitej splatnosti pohľadávky žalobkyne došlo na základe neuhradenej splátky od 16. júna 2013 do 15. júla 2013 a nasledujúcich splátok. Premĺčacia doba podľa názoru odvolacieho súdu teda začala plynúť 16. júla 2013 s koncom jej uplynutia dňa 16. júla 2016.

14. Podľa § 101 občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premĺčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premĺčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok

stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len, čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkmi (žalovanými) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkmi splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

21. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

22. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh, čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne

samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok

23. Podľa § 103 občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plyní až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

24. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

25. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotoú nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

26. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatnenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

27. Z § 103 občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať, okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatnený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až

vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premľacej doby (§ 101 občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka.

28. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to naruša princíp právnej istoty.

29. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premľaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premľaciu dobu, čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj, čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premľacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premľanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľa. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

30. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka začína plynúť premľacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premľateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), teda, kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 24., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 občianskeho zákonníka).

31. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premľacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premľacia doba pri

zosplatnení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 občianskeho zákonníka).

32. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 občianskeho zákonníka).

33. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplatneného dlhu plyní od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

34. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

35. Dovolací súd (vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v súvislosti s možnými úvahami o existencii, tzv. ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020 a z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/224/2021, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje.

36. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

37. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.